SVERIGES RIKSDAG

Motion till riksdagen 2026/27:762

av Olle Olson (M)

Ett sammanhållet elsystem för hela Sverige

Förslag till riksdagsbeslut

1. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om vikten av att det pågående arbetet med elområdesindelningen leder till färre elområden, med målet att Sverige på sikt ska utgöra ett gemensamt elområde, och tillkännager detta för regeringen.
2. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att överväga att ge Svenska kraftnät ett förtydligat uppdrag och tydligare mål för att öka överföringskapaciteten inom Sverige, särskilt till södra Sverige, och tillkännager detta för regeringen.
3. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att flaskhalsintäkterna i högre grad bör användas för att bygga bort flaskhalsarna i det svenska transmissionsnätet och tillkännager detta för regeringen.
4. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att överväga ytterligare åtgärder för att korta tillståndsprocesserna för nya transmissionsnätsledningar och tillkännager detta för regeringen.

Motivering

Sedan den 1 november 2011 är Sverige indelat i fyra elområden. Indelningen följer de flaskhalsar som finns i transmissionsnätet, där möjligheterna att överföra el från norra Sverige, där en stor del av elproduktionen finns, till södra Sverige, där efterfrågan är stor, är begränsade. När överföringskapaciteten inte räcker till kan elpriserna bli högre i söder. Elområdena är alltså inte i sig orsaken till de höga priserna i södra Sverige, men indelningen synliggör konsekvenserna av ett elnät som inte har byggts ut i takt med behoven och av att planerbar elproduktion har lagts ned i södra Sverige.

Skillnaderna är betydande. Enligt en jämförelse som lyfts fram av landshövdingarna i Kalmar, Kronobergs och Blekinge län har elområde 4 en mycket låg elproduktion i förhållande till konsumtionen (Länsstyrelsen i Kalmar län 2025). Hushåll och företag i södra Sverige har under flera år periodvis betalat betydligt mer för elen än i andra delar

av landet. Det påverkar hushållens ekonomi, försämrar företagens konkurrenskraft och försvårar elektrifieringen. Ambitionen bör vara att Sverige ska ha ett elsystem där geografiska skillnader i överföringskapacitet inte leder till stora och varaktiga prisskillnader.

Den moderatledda regeringen har tagit frågan på allvar. I maj 2025 fick Svenska kraftnät i uppdrag att analysera förutsättningarna för att ändra elområdesindelningen, med inriktningen att Sverige på sikt ska kunna bli ett gemensamt elområde. I maj 2026 utvidgades uppdraget till att även omfatta en rapport om strukturell överbelastning enligt EU:s regelverk, som ett första steg i en formell översyn av indelningen. Uppdraget ska redovisas senast den 29 januari 2027. Den EU-gemensamma elområdesöversynen från 2025 visade att ingen av de prövade alternativa indelningarna skulle ge högre samhällsekonomisk nytta än dagens. Analysen utgick dock från förutsättningar som kan förändras när elsystemet utvecklas och regeringens omläggning av energipolitiken får genomslag. Det är därför angeläget att det pågående arbetet skapar förutsättningar för färre elområden, med ett gemensamt svenskt elområde som långsiktigt mål.

Färre elområden förutsätter samtidigt ett starkare elnät. Det räcker inte att ändra gränserna om flaskhalsarna finns kvar. Svenska kraftnät genomför omfattande investeringar för att förstärka transmissionsnätet och öka överföringskapaciteten inom landet. Enligt Svenska kraftnäts nätutvecklingsplan ska den maximala överföringskapaciteten från elområde 2 till elområde 3 öka från 7 300 till omkring 10 500 megawatt fram till 2040. Mellan elområde 3 och elområde 4 är målnivån för samma år 6 200 megawatt, jämfört med en tidigare maximal handelskapacitet på 5 600 megawatt. Mot bakgrund av elförsörjningssituationen i södra Sverige finns det skäl att överväga ett förtydligat uppdrag och skarpare mål för att öka överföringskapaciteten till denna del av landet. Det ligger i linje med regeringens redan påbörjade arbete för att stärka överföringsförmågan inom Sverige.

Flaskhalsintäkterna är en viktig finansieringskälla för arbetet med att förstärka elnätet. Intäkterna uppstår när el överförs mellan områden med olika elpriser och tillfaller den som ansvarar för överföringen. Under 2025 uppgick Svenska kraftnäts flaskhalsintäkter till närmare 30 miljarder kronor, varav merparten kom från överföringen mellan svenska elområden. Vid årets slut fanns drygt 85 miljarder kronor i tillgängliga flaskhalsintäkter på Svenska kraftnäts interna konto (Energimarknadsinspektionen 2026). Enligt EU:s regelverk ska intäkterna i första hand användas för att säkerställa tillgänglig överföringskapacitet och för att bibehålla eller öka kapaciteten i elnätet. Det finns därför skäl att i högre grad prioritera investeringar och andra åtgärder som minskar de flaskhalsar som bidrar till prisskillnaderna inom Sverige. Genom att använda befintliga flaskhalsintäkter mer effektivt kan sådana åtgärder finansieras utan att de nödvändigtvis kräver nya anslag.

Elnätet måste också kunna byggas ut snabbare. Ett tydligt exempel är den planerade 400 kV-ledningen mellan Ekhyddan i Oskarshamns kommun och Nybro i Kalmar län, som behövs för att förstärka elnätet i sydöstra Sverige och förbättra driftsäkerheten. Projektet har varit föremål för samråd och tillståndsprövningar sedan 2014, och regeringen har vid två tillfällen återförvisat ärendet för förnyad prövning. Koncessionen vann slutligen laga kraft i november 2025, medan byggstarten enligt Svenska kraftnäts tidplan kan ske tidigast 2027. Processen illustrerar hur lång tid det kan ta att få nödvändig elnätsinfrastruktur på plats. Regeringen har redan tagit steg för att förenkla och påskynda tillståndsprocesserna, men det finns skäl att överväga ytterligare åtgärder

för att korta ledtiderna utan att göra avkall på rättssäkerhet och nödvändiga miljöprövningar.

Utöver ett starkare elnät behöver södra Sverige också mer planerbar elproduktion. Regeringens omläggning av energipolitiken, bland annat genom finansieringsmodellen för ny kärnkraft och planeringsmålet om att kunna möta ett elbehov på minst 300 TWh år 2045, är viktiga delar av detta arbete. Samtidigt behöver överföringskapaciteten inom landet fortsätta att stärkas för att minska de geografiska prisskillnaderna och förbättra försörjningstryggheten. Ett utbyggt transmissionsnät och en långsiktig utveckling mot färre elområden kan bidra till ett mer sammanhållet och robust elsystem för hela Sverige.

Olle Olson (M)